

die zich met de gehate bezetter solidair hadden getoond, in de tweede plaats door de moeilijke materiële omstandigheden en in de derde door het feit dat wat met die 'foute' elementen stond te geschieden, aantrekkingskracht uitoefende op personen die zich ten koste van hen wilden verrijken of een zeker sadisme op hen wilden botvieren. Als gevolg van dit alles ging het overbrengen naar de eerste detentie-oorden vrijwel steeds met bespottingen en vaak ook met mishandelingen gepaard, liet de verzorging in die detentie-oorden vaak meer te wensen over dan in de moeilijke omstandigheden vlak na de bevrijding onvermijdelijk was, kwam van het schiften der arrestanten weinig terecht, liet men aanvankelijk de achtergebleven gezinsleden volledig aan hun lot over en werd van hun bezittingen veel gestolen. Wij komen op dit alles in een later hoofdstuk terug – hier concentreren wij ons op die eerste arrestaties.

Wij hebben er, het zij erkend, geen volledig beeld van maar kunnen toch wel iets toevoegen aan wat wij over Maastricht en Eindhoven weergaven. Bespottingen en mishandelingen tijdens het overbrengen naar de eerste detentie-oorden (in de regel waren dat de politiebureaus) kwamen vrijwel overal voor; zij worden met name in de lokale geschiedenissen van Oost Zeeuws-Vlaanderen gememoreerd maar wij zien geen enkele reden om aan te nemen dat de bevolking van de overige delen van het bevrijde Zuiden zich anders heeft gedragen dan die van Oost Zeeuws-Vlaanderen. Zo werd in Zaamslag op de bevrijdingsdag al 'recht uitgeoefend. Daar zat de NSB-troep op de knieën aan de kant van de weg. Bordjes om de hals met opschriften 'Landverrader', 'Winterhulp', 'V-1', 'V-2', enzovoort.'¹ In Axel werden in eerste instantie tweehonderd NSB'ers opgepakt en

'onder gejoel het stadhuis binnengehaald . . . Het komt gelukkig niet tot daden van geweld, doch alleen tot bespotting. In twee groepen worden ze rondgeleid. Sommigen moeten de handen omhoog houden, een vrouw heeft op haar buik een groot papier gespeld, waarop de bekende spreuk: 'Duitsland wint op alle fronten'. Tot slot krijgen allen een spa en worden aan het werk gezet . . . Ze worden ondergebracht in de openbare school'² –

daar werd voor hun voeding (er was in het betrokken gedeelte van Zeeland voldoende voedsel) behoorlijk gezorgd, familieleden van de arrestanten mochten bovendien voor extra-voeding zorgen maar bij het

¹ S. Wisse-Scheele in *De maand der bevrijding*, p. 236. ² T. C. Vink-van Vessem in a.v., p. 105-106.